

May you stay forever young

André Nuchelmans In de meer dan een halve eeuw dat popmuziek nu bestaat heeft het genre zich losgemaakt van het imago ‘slechts voor jongeren’. De popliefhebber wordt gemiddeld steeds ouder. Wat betekent dat voor de muziekindustrie en voor de poppodia?

In 2008 werd gevierd dat de Nederlandse popmuziek 50 jaar bestond. Internationaal gezien ligt het beginpunt nog iets eerder. In die beginjaren was popmuziek voorbehouden aan de jongere generatie, die zich daarmee afzette tegen haar ouders. Oud en popmuziek gingen absoluut niet samen, zo verduidelijkte The Who in *My Generation* met de zin ‘*Hope I die before I get old*’. De gevestigde orde zag popmuziek in die beginperiode als iets tijdelijks dat wel weer over zou waaien als de jeugd volwassen werd.

Inmiddels bestaat The Who nog steeds, al heeft drummer Keith Moon de tekst wel letterlijk genomen, is Bob Dylan nog steeds bezig aan zijn *Never ending tour* en brengt Neil Young nog bijna elk jaar een nieuw album uit. Het moge duidelijk zijn dat popmuziek een langer leven is beschoren en dat het een muziekgenre is dat niet alleen is voorbehouden aan de jongere generatie. Bij concerten van The Rolling Stones worden de jongere bezoekers vergezeld door ouders of

grootouders. Sommigen zijn van mening dat het echt niet kan, die oude mannen op een podium.¹ Anderen zijn blij de idolen van hun ouders nog in levenden lijve te mogen aanschouwen en dan gaan pa en ma graag mee. Al zijn er binnen de popmuziek nog steeds, met name nieuwe, genres die vooral jongeren aanspreken, ook voor ouderen is er inmiddels volop aanbod.

Uit onderzoek van Arno Prins van Music-Research.nl blijkt dat mensen van verschillende leeftijden een verschillende muzieksmaak hebben. Zijn gegevens duiden erop dat je de muziek uit je tienertijd de rest van je leven meeneemt. Zo leeft psychedelische rock nog steeds onder mensen tussen de 50 en 60, hoort symfonische rock echt bij de leeftijdsgroep van 40 tot 50 (met name mannen), en zijn dertigers nog immer gecharmeerd van new wave. De liefhebbers van klassieke muziek zijn vooral onder de 60-plussers te vinden. De conclusie dat de popliefhebber steeds ouder wordt, lijkt dan ook gerecht-

vaardigd. Dit moet toch enorme perspectieven voor de hele muziekindustrie en de poppodia bieden. Wat doet de oudere popliefhebber? Bezoekt hij concerten of koopt hij toch liever een cd of lp en geniet daar thuis van? Ligt er voor poppodia nog een markt open om de oudere liefhebber binnen te halen?

Oude popfan als melkkoe

De muziekindustrie heeft de oudere, kapitaalcrachtige popliefhebber inmiddels als melkkoe gevonden. Met heruitgaven in luxe verpakkingen van de oude meesterwerken van The Beatles, The Rolling Stones, Bob Dylan, Miles Davis en vele anderen spelen zij specifiek op deze consumentengroep in. En die groep blijkt ook geïnteresseerd in dergelijke uitgaven. Zoals Robert van Gijssel onlangs in *de Volkskrant* schreef: 'Vooral de oudere muziekklant wil namelijk betalen voor leuk uitgegeven boxjes van de helden uit zijn tijd. (...) En deze popliefhebber (...) heeft het geld er ook wel voor, staat wat hoger op de maatschappelijke ladder en heeft toch geen budget nodig voor al die hedendaagse onzinmuziek. De platenmaatschappijen konden de afgelopen jaren uit de verkoopcijfers lezen dat de consument lichtelijk aan het vergrijzen is.' (Gijssel 2010) Terwijl het merendeel van de oudere muziekliefhebbers hun lp's of

cd's in de platenzaak of cd-winkel koopt, halen jongeren hun muziek van internet.

Ook de radio speelt op de oudere doelgroep in. In het commerciële deel richt Arrow Classic Rock zich specifiek op de oudere muziekliefhebber. In het publieke bestel is dat de taak van Radio 2, terwijl Radio 3 de jongere liefhebber bedient. Het meest tot de verbeelding sprekende voorbeeld is de Top 2000 die vorig jaar op Radio 2 zijn 12de editie beleefde. Tussen kerst en Nieuwjaar staat

'Vertel me je favoriete muziek en ik vertel je hoe oud je bent'

Radio 2 dag en nacht in het teken van de 'lijst der lijsten'. Parallel aan de radio-uitzendingen is er elke avond in die periode op de Nederlandse publieke televisie een uitzending van *Top 2000 à gogo*, waarin een aantal nummers en artiesten wordt uitgelicht en van achtergrondinformatie wordt voorzien. Onderzoek wees uit dat de Top 2000-stemmers vooral de oudere popliefhebbers zijn. 'De hoogste pieken zitten bij mannen van 47 en vrouwen van 48.' (Goris 2008) 47 procent van de stemmers behoort tot de leeftijdscategorie tussen de 40 en 55 jaar. De muziek in de hoogste regionen van de top 2000 bevestigt de onderzoeksuitkomsten van MusicResearch.nl, dat je de muziek uit je jeugd meeneemt. Het is vooral muziek uit de jaren '70. 'Vertel me je favoriete muziek en ik vertel je hoe oud je bent', aldus Arno Prins.

'Lichtelijke vergrijzing'

Maar is deze 'lichtelijke vergrijzing' ook bij de poppodia terug te vinden? De auteurs van

	Overige concerten	Heavy concerten	Pop-rock-concerten	Hip-hop en R&B concerten	Dance-avonden
35-plus	33	16	15	10	6
40-plus	21	10	7	3	2
50-plus	7	1	1	1	0

Tabel 1. Percentage bezoekers onderzochte poppodia.
Bron: Onderzoeksbureau Letty Ranshuysen.

de meest recente rapportage over cultuurparticipatie van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) merken op dat het bereik van popconcerten vooral in de leeftijdsgroep 35-65 jaar groeide.² (Broek 2009, 52) In *Het grote poppodium onderzoek* constateren de auteurs dat 'deze veranderende samenstelling van de Nederlandse bevolking (vergrijzing, AN) zichtbaar is in de publiekssamenstelling van de Nederlandse poppodia. Het geluk van de poppodia is dat de bevolkingsgroepen die relatief in omvang toenemen, zijn opgegroeid met popmuziek. Alles wijst erop dat de concertbezoekers uit de beginjaren van de popmuziek, de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw, hun oude liefde trouw blijven.' (Dalen 2009, 42)

Onderzoeksbureau Letty Ranshuysen deed in 2004 onderzoek naar het publiek van de Nederlandse poppodia. Hieruit komt naar voren dat 10 procent van de bezoekers van de onderzochte poppodia 36 jaar of ouder is. (Ranshuysen 2005, 11) Een heranalyse van de onderzoeksgegevens door Letty Ranshuysen

laat zien dat wanneer het publiek uitgesplitst wordt naar verschillende genres, het aandeel 35-plussers bij de rubriek overige concerten (blues, jazz) het grootst is, gevolgd door heavy concerten, pop-rockconcerten, hip-hop- en R&B-concerten. Bij danceavonden is hun aandeel het kleinst. (Zie tabel 1) Ophoging van de leeftijd laat zien dat het aandeel logischerwijs afneemt, maar dat de voorkeuren gehandhaafd blijven. Uit het officiële onderzoeksrapport blijkt dan ook dat het favoriete muziekgenre van de 35-plusser pop/rock en blues/jazz is. Dit bevestigt de uitkomsten van MusicResearch.nl dat je de muziek uit je jeugd meeneemt. Afzonderlijk publieksonderzoek bij poppodia Vera in Groningen en Effenaar in Eindhoven bevestigt deze uitkomsten. (Respectievelijk Koenes 2005, 46 en Zegers 2001, 49)³

Ranshuysen maakte in haar onderzoek een onderscheid in drie soorten podia: grote, middelgrote en kleine podia.⁴ Bij de grote podia zijn de 35-plussers 14 procent van de

bezoekers (40-plus, 7 procent). Bij de middelgrote zalen is 7 procent ouder dan 35 en 3 procent ouder dan 40. De kleine zalen laten ten opzichte van de middelgrote een kleine stijging zien: 9 procent is ouder dan 35 en 5 procent ouder dan 40.⁵

Hieruit volgt dat de grote podia procentueel de meeste oudere bezoekers trekken, daarna de kleinere en de middelgrote de minste. Het onderlinge verschil tussen middelgrote en kleine podia is veel kleiner dan tussen deze podia enerzijds en de grote podia anderzijds. Gezien de voorkeursmaak van deze groep zullen de verschillen tussen de diverse zalen te maken hebben met de programmering. Grote podia programmeren de gehele week door een gevarieerd aanbod. Alle bands en artiesten willen hier spelen.⁶ Middelgrote en kleine zalen zijn een stuk beperkter in hun aanbod. Dat heeft te maken met de gages die bekendere bands vragen en het feit dat deze podia vaak maar een of twee avonden per week livemuziek programmeren.

Pierre Ballings, directeur van Paradiso, bevestigt de uitkomsten van het onderzoek. ‘Er is wel degelijk een markt voor oudere muziek en dus ook een ouder publiek. Een “Paradiso senior” zou zeker levensvatbaar zijn, maar wij richten ons niet op een specifieke doelgroep. De

programmering vindt plaats op inhoudelijke, kwalitatieve criteria. Daarbij speelt de actualiteit een belangrijke rol – en op nieuwe bandjes komt nu eenmaal een jonger publiek af. Maar natuurlijk slaan we een band uit de popmuziekcanon niet over als die hier op tournee langskomt.’ Dat op een oudere band een ouder publiek afkomt, is volgens hem vanzelfsprekend. Van Ballings is ook de uitspraak ‘het publiek is zo oud als de band’. Al zal er altijd een jonger publiek zijn dat op

De grote podia trekken het grootste percentage oudere bezoekers

een oudere band afkomt en zijn er ook ouderen die op nieuwe muziek afkomen, maar hun aandeel is daar aanmerkelijk kleiner.

Regionale verschillen

Aangezien veel van de middelgrote en kleinere podia zich in de regio bevinden, is het in dit verband vermeldenswaard dat muziekvoorkeuren geografisch verschillen. Arno Prins deed een afzonderlijk onderzoek naar muziekvoorkeuren in Venlo. Daaruit kwam naar voren dat deze afweken van de landelijke voorkeuren. Pop en rock zijn zowel nationaal als in Venlo de populairste genres, maar in Venlo zijn ze procentueel nog populairder dan landelijk. Klassiek doet het in Venlo opvallend slechter dan landelijk. In Venlo staat het op de zesde plaats, landelijk op de derde. Arno Prins noemt de smaak in Venlo ‘iets minder subtiel’ dan landelijk. In Venlo houdt men meer van gitaarmuziek.

Deze resultaten lijken breder getrokken te kunnen worden als een weerspiegeling

van de muzieksmaak van de regio tegenover die in de Randstad. 'Voor de gesubsidieerde poppodia in de regio ligt hier een mogelijkheid om meer inkomsten te genereren, bijvoorbeeld door concerten in de voorkeur-genres van de oudere muzikliefhebber te organiseren', zo legt Arno Prins uit. Waar de grotere podia in de Randstad niet de noodzaak hebben om zich meer op een specifieke doelgroep te richten, zou dit in de regio wel degelijk de moeite waard kunnen zijn.

Een veelgehoord argument om op een ouder publiek in te spelen is dat zij meer geld te besteden hebben. Paradiso heeft echter geen aanwijzingen dat er tussen oudere en jongere bezoekers een verschil is in uitgaven tijdens een concert. Bovendien beperkt de besteding bij een poppodium zich tot de consumpties en de aankoop van het kaartje. De enige manier om daar meer aan te verdienen, is een verhoging van de prijzen. De consequentie daarvan zou zijn dat een jonger publiek weer minder gaat besteden. Wanneer de mogelijkheid bestaat om extra activiteiten of optredens te organiseren die specifiek op een ouder publiek gericht zijn, kan een podium wel zijn publieksinkomsten vergroten. Dat gaat met name op voor de kleinere en middelgrote podia aangezien die meestal niet de gehele week door programmeren.

Het is dan wel van belang om rekening te houden met de eisen die een ouder publiek stelt. Die zijn anders dan die van een jonger publiek. 'Oudere bezoekers houden er niet van om als haringen op elkaar gepakt te staan. Bij activiteiten voor jongeren wil de maximumcapaciteit van 1600 nog wel benut worden, bij oudere bands ligt dat lager', aldus Ballings. Het is niet zo dat Paradiso hier minder kaarten voor verkoopt, maar er komen vaak minder mensen op af. Hygiëne en koffie horen inmiddels gewoon bij het standaardpakket dat een zaal moet aanbieden, vindt Ballings. Dat is niet specifiek voor een ouder publiek.

Toch zijn er aanwijzingen dat een ouder

publiek eerder wegblijft wanneer niet aan die eisen voldaan wordt. Zo constateert Rinze van der Wal, directeur van poppodium Atak in Enschede, dat de oudere muzikliefhebber zich weer laat zien sinds ze in een nieuw gebouw zitten. 'Jarenlang hebben we die doelgroep niet bereikt (...). Ze vonden de wc's niet goed en ons gebouw te oud. Met ons nieuwe gebouw hebben we een enorme stap gemaakt. Sinds we in dit pand zitten, is de gemiddelde bezoeker van Atak duidelijk ouder geworden.' (Zonder auteur 2010)

Andere eisen

Ook in *Het grote poppodium onderzoek* komt het onderscheid tussen de eisen van ouderen en jongeren ter sprake. 'Een puber van 16 die met een groep vrienden een *heavy metal*-concert bezoekt, stelt hele andere eisen dan een vader van 48 die met zijn twee dochters naar een concert van een bekende *singer-songwriter* gaat.' (Dalen 2009, 45) In een gesprek licht Rinze van der Wal het als volgt toe. 'We hebben jarenlang in een oud schoolgebouw gezeten. Alles was op een gegeven moment oud en kapot. De uitstraling is dan wel erg rock-'n-roll, maar je krijgt ook een bepaald imago opgeplakt van dat het een smerige boel is waar je je kinderen liever niet naartoe ziet gaan. Voor de oudere popliefhebber is zo'n zaal al helemaal niet aantrekkelijk.' In het nieuwe onderkomen beschikt Atak over twee zalen, een grote met een capaciteit van 800 en een kleine waar maximaal 350 mensen in kunnen.

Van der Wal schat de gemiddelde leeftijd van zijn publiek op 24 jaar, maar ziet ook steeds vaker wat grijzere hoofden bij concerten. Volgens hem is er onder de oudere popliefhebbers in Enschede en omgeving wel degelijk interesse voor concerten, vooral als het wat oudere bands zijn of muziek in het bluesachtige segment. 'Eerst moesten die mensen naar Amsterdam als ze hun favoriete artiesten wilden zien, maar in het nieuwe

gebouw kunnen we een groter aanbod presenteren.’ Zo haalde hij vorig jaar Walter Trout en Paul Carrack naar Enschede en staat dit jaar in ieder geval Steve Lukather van Toto op het programma. Typische bands voor het wat oudere poppubliek die hij dankzij het nieuwe gebouw kan programmeren. ‘Het oude gebouw voldeed niet aan de eisen om dergelijke bands op het podium te zetten. Er zou vanwege de gebrekkige voorzieningen veel minder publiek op af komen en het was er sowieso te klein voor. Het is prachtig dat we dat tegenwoordig in Enschede aan kunnen bieden.’

Natuurlijk probeert het podium het de oudere bezoeker zoveel mogelijk naar de zin te maken. De concerten beginnen vroeger en zijn dan ook eerder afgelopen, waardoor het op een doordeweekse dag geen probleem meer is als je de volgende dag weer gewoon naar je werk moet. En wanneer het concert niet helemaal is uitverkocht en het een band is die ouder publiek trekt, worden er achterin statafels neergezet, om het de bezoekers gerieflijker te maken.

Nieuw- en verbouw

Bovenstaande bevestigt eens te meer dat nieuw- en verbouw van poppodia belangrijk zijn. Niet alleen om aan alle hedendaagse eisen van arbo-wetgeving en milieu te voldoen, maar ook om een breder

publiek te trekken. De oude gebouwen voldoen nog wel als je je alleen op jongeren richt, de oudere popliefhebber stelt echter meer eisen. ‘Het gaat dan om cappuccino in plaats van koffie, dat je in de toiletten niet in de nattigheid staat en dat er een garderobe aanwezig is’, verduidelijkt Frans Vreeke, interimdirecteur bij verschillende poppodia en managementconsultant. ‘Bij nieuw- of verbouw kan daar rekening mee gehouden worden en kan een podium zich dus op een

Er worden achterin statafels neergezet, om het de bezoekers gerieflijker te maken

breder publiek richten.’ Atak in Enschede is een sprekend voorbeeld van de mogelijkheden die nieuwbouw voor een klein of middelgroot podium kan bieden.

Van alle kunstvormen verkeert popmuziek in de gelukkige positie dat zij weinig hoeft te ondernemen om een jong publiek aan zich te binden. Gezien de toenemende vergrijzing en het feit dat ook de oudere generaties met popmuziek zijn opgegroeid, is het voor de poppodia zaak ook deze groep als publiek te behouden en uit te breiden. Meer programmering in de voorkeursgenres van deze groep is zeker bij de kleinere en middelgrote podia een mogelijkheid om dit voor elkaar te krijgen.

Literatuur

- Broek, A. van den, J. de Haan en F. Huysmans (2009) *Cultuurbewonderaars en cultuurbeoefenaars. Trends in cultuurparticipatie en mediagebruik*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Dalen, Th. van, H. van der Hoek en F. Vreeke (2009) *Het grote poppodium onderzoek. Analyse van de ontwikkelingen in de bedrijfsvoering van de Nederlandse poppodia*. Amsterdam: VNPF.

André Nuchelmans

is redacteur van *Boekman*

- Gijssels, R. van (2010) 'Goud in de kelder van de platenmaatschappij'. In: *de Volkskrant*, 19 november.
- Goris, T. (2008) 'Het dataparadijs: het geheim van de top 2000'. In: *Top 2000, 10 jaar liedjes, lijstjes en verhalen*, 208-211.
- Koenes, J. (2005) *Wie is Vera? Een onderzoek naar de verschillende bezoekersgroepen van Vera – op basis van muziekvoorkeuren – en de mate waarin deze bezoekers worden beïnvloed door hun vrienden en/of ouders zodat Vera deze bezoekersgroepen beter kan bereiken*. Afstudeerscriptie Universiteit van Tilburg.
- Ranshuysen, L. en A. Elffers (2005) *Het publiek van poppodia anno 2004*. Amsterdam: VNP.
- Strausbaugh, J. (2001) *Rock 'til you drop. The decline from rebellion to nostalgia*. London/New York: Verso.
- Zegers, K. (2001) 'Come as you are'. *Onderzoek naar profiel, leefstijl en informatiegedrag van de te onderscheiden bezoekersgroepen in cultureel centrum/poppodium de Effenaar in Eindhoven*. Doctoraalscriptie Katholieke Universiteit Brabant.
- Zonder auteur (2010) 'Backstage: Atak'. In: *LiveXS*, jrg. 13, nr. 12, 37.

Noten

- 1 John Strausbaugh betoogt dit in *Rock 'til you drop*. Zo beweert hij: '*Rock is youth music: It is best played by young people, for young people, in a setting that is specifically exclusionary of their parents and anyone their parents' age. It is the music of youthful energies, youthful rebellion, youthful anxieties and anger (...)*' (Strausbaugh 2001, 2)
- 2 Dit kan een vertekend beeld van de werkelijkheid zijn, aangezien SCP in het onderzoek ook musicals onder popmuziek schaaft.
- 3 Recent (nog) niet gepubliceerd onderzoek bij Vera in Groningen en Doornroosje in Nijmegen toont aan dat er vooralsnog nauwelijks verschuivingen in de verdeling zijn.
- 4 De grote podia waren Paradiso in Amsterdam, Nighttown in Rotterdam en Paard van Troje in Den Haag. De groep middelgrote podia bestond uit Effenaar in Eindhoven, LVC in Leiden, Doornroosje in Nijmegen, Iduna in Drachten en Hedon in Zwolle. R17 in Grootebroek, Perron 55 in Venlo, Atak in Enschede en De Kelder in Amersfoort waren de bij het onderzoek betrokken kleine podia. De verdeling is gebaseerd op de zaalcapaciteit, respectievelijk 700-5500, 400-699 en 200-399 bezoekers.
- 5 Er is hier een kleine afwijking met de gegevens uit het gepubliceerde onderzoek, dat komt doordat daar de 35-jarigen bij de 35-plussers worden meegerekend, terwijl die in de bewerkte onderzoeksgegevens bij de groep 31-35-jarigen worden ondergebracht.
- 6 Zo noemt Keith Richards in zijn vorig jaar verschenen autobiografie *Life* Paradiso als een van zijn favoriete zalen.